

NATURA UMANĂ DELICATĂ A UNUI PROFET BIBLIC ȘI DREPTURILE DOBÂNDITE PESTE VEACURI

Pr. Conf. univ. dr. Remus ONIȘOR

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

onisorremus@yahoo.com

Abstract: *The delicate human nature of a biblical prophet and the rights acquired over the centuries.*

Prophet's Jeremiah's message, in its many aspects, goes beyond the historical time in which the author lived and is updated in each generation. Human nature has always had difficulties in understanding the rights and obligations of any kind, in different contexts. Focused on certain rights and liberties, the Jews from the Babylonian diaspora will be urged by Jeremiah to a paradigm shift. The model which the prophet offers is that even a foreign land can offer you a fundamental personal right: the joy of a faith that no one can take away from you. Faced with difficulties, human nature can adapt to new contextual requirements. Suffering can be creative, and the waiting can turn into a fertile dream. With its qualities and defects, man must bet on the future, even when it looks bleak. Live and enjoy life even if it seems difficult, is the leitmotif of Jeremiah's epistle to the Babylon exiles. The prophetic message is always relevant especially when human rights are touched by different ideological slippages.

Keywords: *Jeremiah, human nature, prophet, epistle, diaspora, message, model.*

Preliminarii

E greu să judeci orice moment din viața și din istoria unei realități cu datele altui moment. În ceea ce privește credința, în general, marii oameni ai timpului afirmă și întăresc ideea că o credință care nu e gândită e nulă. Orice lucru, sau realitate, trebuie judecate și analizate de cei pricepuți.

Un mare om al timpului său a fost Ieremia. Vom observa profet, în anumite situații, cum natura, sau firea umană a profetului, se vor contextualiza ca să ofere fundament pentru anumite drepturi pe care evreii din

diaspora le vor câștiga pentru ei urmașii lor. Analizând cuprinsul cărții sale îți poți forma o părere asupra istoriei lui Israel, dintr-un anumit moment. Pornind de aici îți poți forma o viziune asupra unui mesaj, care depășește timpul și se actualizează în istoria fiecărei generații, drepturi și îndatoriri dătătoare de sens.

Activitatea profetică a lui Ieremia se întinde pe o perioadă de 40 de ani. El a activat la Ierusalim, iar timpul în care a trăit a fost unul de mare răscruce istorică. Imperiul asirian se prăbușește, iar cel babilonian devine puternicul zilei în Orientul Apropiat. Ieremia a fost martor la încheierea unor alianțe și la dispariția unor regate. Profetul a văzut Templul din Ierusalim distrus și pe poporul său dus în robie. El îi îndeamnă pe evrei la o schimbare de paradigmă în raport cu Babilonul. Mesajul său este unul de încurajare pentru cei din diasporă, dar și pentru cei rămași acasă. Nu îi uită nici pe conaționali săi duși în Egipt, arătând că Dumnezeu este și acolo cu ei. Ce drepturi au, în ce context, ce avantaje le oferă exilul, toate devin paradigmă peste veacuri.

Ieremia va prezice un nou legământ cu Dumnezeu, unul care va fi înscris în inimile israeliților.

1. Contextul istoric al activității profetului Ieremia

Conexiunea naturii umane cu voia divină

În anul 722 î.d.H. Regatul de nord al lui Israel dispare, iar Regatul lui Iuda devine vasal Asiriei.

Anul 640 î.d.H. constituie o turnantă în viața Regatului lui Iuda. După o lungă domnie a regelui Manase (687-642), fiul său Amon urcă pe tron, dar pentru o domnie de doar doi ani (642-640), deoarece va fi asasinat de ofițerii săi, în palatul regal. Acest asasinat presupune existența unui grup favorabil politicii antiasiriene și deci proegiptene¹.

În acest context Iosia va fi proclamat rege. Era un copil de 8 ani și nu ar fi putut avea o politică personală, mai ales că apropierea armatei asiriene va obliga Iuda să-și concretizeze fidelitatea față de Ninive. Asasinii tatălui său au fost executați, așa încât nu mai exista motivația unei acțiuni punitive împotriva regatului iudaic.

---

1 Jacques Briend, *Le livre de Jérémie*, Cahiers Évangile (40), 1982, p. 7.

Pe timpul minorității lui Iosia regatul a fost condus de funcționarii de la curte, al căror portret, nu prea flatant, îl găsim la profetul Sofonie (1:8-9; 3:3-4)².

Asiria este încă destul de puternică, iar Egiptul nu poate face mare lucru în a echilibra situația din Orientul apropiat. În anul 630, regele Iosia, având 18 ani, va începe să își dezvolte propria sa politică. El va declanșa o reformă religioasă, la care va avea mulți susținători (2 Paralip. 34:3)³. În templul din Ierusalim va fi descoperită o Carte a Legii, cu ocazia reparațiilor făcute acolo din dispoziția regelui.

Pe plan extern Asiria începe să sufere. Babilonul va fi controlat de noul rege, Nabopolasar, tatăl lui Nabucodonosor.

Politica religioasă a lui Iosia va găsi un ecou favorabil, atât la Ierusalim, cât și în cetățile din împrejurimile lui⁴.

Încercând să blocheze o oaste egipteană, în preajma cetății Meghido, regele Iosia a fost rănit și a murit. Speranțele naționale și religioase ale lui Iuda s-au risipit odată cu înmormântarea regelui în cetatea lui David, Ierusalim⁵.

Poporul a ales rege în locul lui Iosia pe fiul acestuia, Ioahaz (2 Regi 23:31)⁶. El mai este cunoscut în textele biblice și sub numele de Șalum (Ieremia 22:11; 2 Paralip. 3:15), probabil numele lui de la naștere. Cei care l-au ales rege s-au gândit că va continua politica anti-asiariană și anti-egipteană a tatălui său. Alegerea s-a dovedit catastrofală. Faraonul Neco (610-595) l-a luat prizonier. Va fi dus în Egipt și acolo va muri (2 Regi 23:34; Ieremia 22:10-12).

Faraonul Neco îl va impune ca rege al Iudeii pe Eliachim, fiul lui Iosia și fratele lui Ioahaz. La încununare își va lua numele de Ioachim, ca semn de vasalitate față de faraonul Egiptului⁷.

2 Jean-Daniel Macchi, Sophonie, în Thomas Römer, J.-D. Macchi et Christophe Nihan (éd), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève, Labor et Fides, 2009, p. 529.

3 Ehud Ben ZVI, *History, Literature and Theology in the Book of Chronicles*, London, Routledge Gakville, 2006, p. 208u.

4 Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, Oradea, Cartea Creștină, 2001, pp. 282-283.

5 John Bowker, *Le Grand Livre de la Bible*, Paris, Cerf, 1999, p. 206.

6 Ioahaz avea 23 de ani când a fost ales rege. Era cadetul familiei regale. Fratele său, Ioachim, avea 25 de ani (2R.23,26). (J. Briend, *Le livre...*, p. 8).

7 A impune un nume cuiva înseamnă a extinde propria putere asupra lui. Primirea unui nume nou indică un nou rol, sau o nouă identitate, cu care cineva e investit. (Raymond E. Brown, Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol. III, Istoria deuteronomistă, Galaxia Gutenberg, 2011, p. 405).

Regele va fi obligat să plătească tribut Egiptului (2 Regi 23:33,35; 2 Paralip. 36:3). Cartea 2 Regi este foarte succintă cu privire la domnia regelui Ioiachim. În schimb cartea profetului Ieremia este mai bogată în detalii despre rege și chiar găsim momente de critică la adresa lui: „Vai de cel ce își zidește casă din nedreptate și își face încăperi din fărădelegi, care silește pe aproapele său să-i lucreze degeaba și nu-i dă plata lui” (Ieremia 22:13-19)⁸.

Vasal al Egiptului, Regatul lui Iuda nu va fi în siguranță deoarece Babilonul, condus de Nabucodonosor, va obține o victorie importantă la Carchemiș. Armata faraonului va fi urmărită de babilonieni, iar orașul Ribla, deținut de egipteni, va fi cucerit. Noul suveran oriental va primi tribut de la regii din zonă, iar Ioiachim nu va avea altă variantă decât să-l accepte pe Nabucodonosor ca noul stăpân⁹.

În anul 601 Nabucodonosor, care știa că Egiptul nu a renunțat la pretențiile sale asupra Siriei și Palestinei și că a incitat vechile regate vasale la revoltă, a decis să rezolve această problemă atacând pe faraon și armata sa. Bătălia dintre cele două forțe a dat câștig de cauză Egiptului. Faraonul se va declara victorios la Gaza (Ieremia 47:1). La Ierusalim va renaște speranța partidei pro-egiptene. Regele Ioiachim va înceta să mai livreze tributul anual Babilonului. În anul 600 regele lui Iuda se va răscula împotriva Babilonului, punându-și speranțele în Egipt, în ciuda avertismentelor profetului Ieremia¹⁰. Deși Nabucodonosor nu a reacționat trimițându-și armata cuceritoare la Ierusalim, el a incitat bandele caldeene de tâlhari să atace Regatul lui Iuda. În aceste împrejurări domnia lui Ioiachim se încheie brusc prin moartea sa¹¹.

---

8 Diatriba lui Ieremia împotriva regelui Ioiachim reprezintă una din profețiile cele mai aspre. Regele Ioiachim a fost un despot oriental, care s-a îndepărtat mult de reformele inițiate de Iosia, tatăl său. Oprirea salariului celor care lucrau la construirea palatului regal era un ultraj adus Legii. (R. E. Brown et alii, *Introducere*, vol. IV, *Literatura profetică*, 2009, p. 252).

9 În acest context va fi ars sulul cărții scris de Baruh, la porunca lui Ieremia (Ier.36). Iuda, vasal al Egiptului între 609-604, devine vasal al Babilonului (603-601). (J. Briend, *Le livre*, p. 9).

10 Rouillet Philippe et Müller Denis (éd.), *Jérémie, un prophète en temps de crise*, coll Essais Bibliques, Genève, Labor et Fides, 1985, p. 152.

11 Regele Ioiachim moare în decembrie 598, în circumstanțe nedeplin elucidate. Cartea 2 Regi (24:6) evocă o moarte naturală, în timp ce Ieremia (22,19,30) vorbește de o moarte violentă. (J. Briend, *Le Livre*, p. 9)

Ioiachin, sau Iehonia, va fi noul rege (2 Regi 24:6). Domnia lui va dura doar trei luni (dec. 598 – mar. 597) deoarece Nabucodonosor va asedia Ierusalimul.

Regele, împreună cu mama sa și cu slujitorii palatului, se vor preda noului stăpân (2 Regi 24:12; Iez. 17:12). În 597 va avea loc prima deportare a evreilor spre Babilon.

La Ierusalim Nabucodonosor va instala rege pe Matania, unchiul lui Ioiachin, care va primi un nume nou: Sedechia (2 Regi 24:17). Acesta se va supune Babilonului, dar mai apoi va încerca o revoltă împotriva lui Nabucodonosor¹². În acel moment Ieremia îl va avertiza de pericol printr-un gest simbolic, adică va umbla pe străzile cetății, purtând un jug de lemn. O a doua revoltă a lui Sedechia va fi în 591, când faraonul Egiptului va organiza o expediție în Asia. Nabucodonosor va veni cu armata sa la Ribla și de acolo va trimite oastea pentru asediul Ierusalimului. Regele Sedechia va fi arestat, va asista la uciderea fiilor săi după care va fi orbit și dus în lanțuri la Babilon. Templul lui Solomon din Ierusalim va fi distrus, iar cetatea va fi prefăcută în ruină.

Guvernatorul Ghedalia, lăsat de babilonieni ca reprezentant al lor pentru locuitorii rămași, va fi asasinat¹³.

Acesta este contextul politic în care Ieremia își desfășoară activitatea.

2. Dificultatea unei activități în vremuri tulburi.

Drepturi fundamentale anulate

Știm din cartea profetului Ieremia ezitățile pe care el le-a avut în fața unei misiuni profetice, în vremuri grele.

Suferința îndurată de profet a fost atât fizică cât și morală. Nu numai concetățenii săi, sau colegii săi profeți, ci chiar membri ai familiei sale i-au produs suferință¹⁴.

Pentru a vesti cuvântul Domnului, profetul Ieremia recurge la un limbaj multiplu: relatări despre propria viață, acțiuni simbolice, vedenii și oracole profetice¹⁵.

Chemarea la profeție se finalizează prin șase verbe, grupate în două părți; ele sunt metafore ale judecății și ale mântuirii: „Iată, te-am pus în ziua

12 S.J. Schultz, *Călătorie...*, p. 290.

13 Pierre Buis, *Le livre de Rois*, Paris, Gabalda, 1997, p. 289u.

14 André Ridouard, *Jérémie, l'épreuve de la foi*, Paris, Cerf, 1983, p. 21u.

15 Thomas Römer, *Discours de Jérémie*, Aubonne (Suisse), Éd. du Moulin, 1992, p. 5.

aceasta peste popoare și peste regate, ca să smulgi și să arunci la pământ, să pierzi și să dărâmi, să zidești și să sădești” (Ieremia 1:10).

Juxtapunerea acestor verbe într-o singură serie, nu se găsește decât aici, la Ieremia. Nu e altceva decât un program al activității sale profetice, pe care îl regăsim și în alte texte decisive: Ieremia 24:6; 31:28; 42:10.

Ideea centrală a acestui program misionar arată, foarte clar, care e voința Domnului: El vrea binecuvântare pentru poporul Său și nu răul, vrea mântuire și nu judecată.

Aceeași serie de cuvinte o găsim într-un mesaj de consolare, adresat lui Baruh, discipolul devotat al lui Ieremia, și al cărui destin se află strâns legat de bunăvoința lui Dumnezeu față de poporul Său (Ieremia 45:4)¹⁶.

Cuvintele pe care le găsim în relatarea vocației lui Ieremia (1:10), le regăsim în marile teme, abordate în cuprinsul cărții: judecata lui Dumnezeu asupra poporului (Exilul) și promisiunea mântuirii (întoarcerea din exil).

Chemarea la profeție subliniază ideea că slujirea profetică nu depinde de o decizie omenească, ci în mod exclusiv are la bază o inițiativă divină. Profețiile despre judecată nu înseamnă sfârșitul istoriei lui Dumnezeu cu poporul său, pentru că important nu e „să smulgi și să dărâmi”, ci „să zidești și să sădești”¹⁷.

3. Mesaj de încurajare către diaspora babiloniană – model de apărare a unor drepturi

Evreii din Ierusalim și din împrejurimi au fost duși în robie, în Babilon, în mai multe etape. Căderea Ierusalimului, în 586, a fost o nouă etapă a exilului. Exilații păstrau legătura cu Ierusalimul și cu conducerea cetății.

Profetul Ieremia are mai multe referiri la diaspora babiloniană. Reținem două asemenea momente:

a. Cele două coșuri cu smochine (Ieremia 24)

În acest capitol ce încheie prima parte a cărții Ieremia¹⁸, avem relatată vedenia a două coșuri cu smochine și interpretarea ei. Ea poate fi

16 Th. Römer, *Discours...*, p. 9.

17 R. E. Brown et alii, *Introducere*, IV, pp. 310-311.

18 Pierre-Maurice Bogaert (éd.), *Le livre de Jérémie. Le prophète et son milieu. Les oracles et leur transmission*, *Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium* 54, Leuven, Peeters, 1997, p. 544.

comparată cu Ieremia 1:14, și mai ales cu relatările profetice din cartea Amos (8:1-3)¹⁹.

Profetul vede două coșuri cu smochine: un coș era cu smochine foarte bune, cum sunt smochinele văratice, iar celălalt coș era cu smochine foarte rele, care de rele ce erau nici nu se puteau mânca (Ieremia 24:2).

Capitolul 24 din Ieremia a fost scris în jurul anului 597. Evreii rămași în Iudeea credeau că exilații suferă pentru că sunt vinovați. Răspunsul dat de profet e paradoxal: exilații sunt cei iubiți, ei sunt smochinele cele bune²⁰. E surprinzător că ei sunt partea aleasă a poporului, care va constitui noul Israel.

De ce oare o asemenea distincție și o astfel de judecată? Un răspuns poate fi dat, dacă facem apel la un text din cartea lui Iezechiel, care se referă la locuitorii din Ierusalim și la atitudinea acestora față de exilații din 597: „Fiul omului, aceștia sunt frații tăi, frații tăi de un sânge cu tine și toată casa lui Israel, cărora locuitorii lui Ierusalim le zic: «Depărtați-vă de Domnul! Țara asta nouă ni s-a dat de moștenire!»” (Ezechiel 11:15).

Profetul Iezechiel, în Babilon fiind, îi condamnă pe cei rămași în Ierusalim și care susțineau că exilații sunt vinovați. Dimpotrivă, zice profetul, Dumnezeu este alături de cei din exil și la momentul potrivit va face din ei un popor ascultător și purificat, fidel lui Dumnezeu, în timp ce locuitorii Ierusalimului vor fi pedepsiți pentru idolatria lor²¹.

Ieremia își asumă aceeași poziție: noul Israel va fi fidel legământului, pentru că Domnul va schimba inima sa. Convertirea inimii va fi în centrul noii alianțe (Ieremia 31:33)²².

Pentru israeliți inima nu este sediul iubirii și al emoțiilor, ci al gândurilor și al voinței²³.

Smochinele cele rele sunt toți cei rămași în Ierusalim și în Iuda, după 597, inclusiv cei din clasa conducătoare. Ei credeau că sunt partea aleasă a Domnului, pentru că scăpaseră de exil, în timp ce exilații fuseseră pedepsiți pentru faptele lor rele. Ieremia răstoarnă o astfel de convingere.

---

19 Robert Martin-Achard, *Amos, l'homme, le message, l'influence*, Genève, Labor et Fides, 1984, p. 201u.

20 R. E. Brown et alii, *Introducere...*, IV, p. 259.

21 R. E. Brown, *Introducere...*, IV, p. 355.

22 A. Ridouard, *Jérémie*, p. 82.

23 Daniel Bourguet, *Des métaphores de Jérémie*, 9 (*Études Bibliques*), Paris, Gabalda, 1987, p. 249u.

Condamnarea rostită împotriva „smochinelor rele” folosește o serie de expresii ieremiene pentru a indica o nenorocire (15:4; 21:7; 29:18; 34:17)²⁴.

Judecata categorică ce consideră că exilații din Babilon nu beneficiază de prezența lui Dumnezeu, deoarece se află în pământ străin, nu este acceptată de Ieremia. Profetul este împotriva ideii prezenței fizice a lui Dumnezeu numai în pământul Israel. El răstoarnă o asemenea concepție, susținând că Dumnezeu nu îi abandonează pe exilați, ci dimpotrivă se interesează de ei și le poartă de grijă.²⁵

Pornind de la Ieremia se va iniția ideea, care va duce la o schimbare de paradigmă. Evreii din Babilon nu mai au jertfele, dar au rugăciunea, nu mai au Templul, dar au Sinagoga, nu mai au preotul oficiant, dar vor avea rabinul care îi va învăța.

Ieremia 24:10 („și îmi întorc ochii Mei asupra lor, spre binele lor, și-i voi întoarce în țara aceasta și nu-i voi nimici, ci-i voi zidi, nu-i voi smulge ci-i voi sădi”) se referă la poporul lui Israel în întregime, punând accent pe întoarcerea exilaților în țară.

În continuare (Ieremia 24:7: „Le voi inimă ca să Mă cunoască pe Mine, că Eu sunt Domnul și ei vor fi poporul Meu, iar Eu voi fi Dumnezeul lor, că se vor întoarce la Mine cu toată inima lor”) profetul Ieremia folosește un limbaj iezechelian, vorbind despre darul inimii²⁶.

„Smochinele rele” (Ieremia 24:8) sunt regele Sedechia, funcționarii guvernamentali, locuitorii din Ierusalim și din împrejurimi, precum și exilații din Egipt²⁷.

Cei care se vor întoarce din exil vor afirma că ei sunt adevărata rămășiță a lui Israel.

b. Epistola lui Ieremia către exilații din Babilon (Ieremia 29)

În anul 594 are loc o schimbare de regim în Egipt. Faraonul Psametic al II-lea urmează la conducere lui Neco. Acum se formează o coaliție anti-babiloniană, condusă de Egipt. La Ierusalim regele Sedechia

24 R. E. Brown et alii, *Introducere...*, IV, p. 259.

25 J. Briend, *Le livre...*, p. 37.

26 Jesus Asurmendi, *Le prophète Ezéchiel*, Cahiers Évangile, 38, Paris, 1981, p. 55.

27 Colonia israelită din Egipt s-ar putea să se fi născut în 609, când regele Ioahaz a fost dus acolo. E posibil ca partizanii partidului pro-egiptean să fi fugit acolo la sosirea armatei lui Nabucodonosor în 598. (R. E. BROWN et alii, *Introducere*, IV, p.259.)

se întâlnește cu delegații Edomului, Moabului, Amonului și ai cetăților feniciene²⁸.

În acest context profetul Ieremia protestează împotriva acestora, arătând că Nabucodonosor este robul lui Dumnezeu, cărora neamurile i se vor supune de bună-voie. Sedechia a fost asigurat de profet că supunerea față de regele Babilonului va evita distrugerea Ierusalimului. Jugul de lemn, purtat de Ieremia pe străzile Ierusalimului, e un avertisment pentru cei care se ridică contra Babilonului. Regele Sedechia își dă seama că a greșit și va trimite o delegație la Babilon, ca act de bunăvoință față de Nabucodonosor. Acesta este momentul în care Ieremia scrie celebra sa epistolă către exilații evrei din capitala imperiului babilonian²⁹.

Delegația este formată din Eleasa, fiul lui Șafan și cel mai probabil fratele lui Ahicam (Ieremia 26:24). Familia lui Șafan era foarte importantă în Ierusalim, ea era prietenă a profetului Ieremia³⁰. Cei doi membrii ai familiei lui Șafan au fost de acord cu „pacifismul” lui Ieremia. Ei vor fi o excelentă oportunitate pentru relansarea raporturilor diplomatice între regele Sedechia și curtea babiloniană³¹.

Ieremia trimite exilaților o scrisoare, în care îi îndeamnă să se gândească la o lungă ședere în pământ străin: „Așa zice Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel, către toți robii pe care i-am strămutat din Ierusalim la Babilon: Zidiți case și trăiți! Faceți grădini și mâncați roadele lor! Luați femei și nașteți fii și fiice! Fiilor voștri luați-le soții, iar pe fiicele voastre măritați-le ca să nască fii și fiice, și să nu vă împuținați acolo, ci înmulțiți-vă! Căutați binele țării în care v-am dus robi și rugați-vă Domnului pentru ea, că de propășirea ei atârână și fericirea voastră!” (Ieremia 29:4-7).

Profetul rămâne credincios idealului său, acela de a se supune regelui Babilonului. Istoria îi va da dreptate.

Teologii moderni susțin ipoteza că au existat două școli, care au redactat cartea Regilor și cartea lui Ieremia. Școala deuteronomistă, ce s-a ocupa de cartea Regilor, susținea o ideologie de tip „sionistă” și rgalistă,

28 S. J. Schultz, *Călătorie...*, p. 290.

29 J. Briend, *Le livre...*, p. 150.

30 Șafan era „scribul Casei Domnului” în timpul regelui Iosia și a luat parte la reforma religioasă a acestuia. (2 Regi 22:3,8-10). Godolia, guvernatorul Iudeii după 586, era fiul lui Ahicam și nepotul lui Șafan. Protecția acestei familii puternice și influente a fost favorabilă lui Ieremia.

31 R. E. Brown, *Introducere...*, IV, p. 271.

convinși de inviolabilitatea Templului, chiar și după catastrofa din 586. În epoca exilului ei au făcut o opoziție feroce politicii pro-babiloniene a familiei lui Șafan³².

Familia Safanizilor a fost editoarea cărții lui Ieremia și a unei părți din profeții mici³³.

Așa găsim în cartea lui Ieremia o învățătură favorabilă golahului babilonian³⁴.

Epistola lui Ieremia le cere exilaților să nu aibă încredere în profeții din mijlocul lor, care îi amăgesc cu o întoarcere rapidă la Ierusalim. Ieremia este categoric în afirmația că acești profeți nu sunt trimiși de Domnul (Ieremia 29:8-9).

Exilații trebuie să se stabilească în această țară străină și să coopereze pentru bunăstare ei³⁵. Ieremia oferă motive, în argumentare sa: exilul va dura o perioadă lungă (25:11; 28:3), iar ei trebuie să promoveze bunăstarea noii lor țări. Desigur că această recomandare a fost tulburătoare, însă Iahve va putea fi venerat în Babilon, pentru că El își protejează poporul chiar și în afara Ierusalimului.

La obiecția unor exilați că: „Domnul ne-a ridicat proroci în Babilon” (Ieremia 29:15) textul continuă cu o profeție despre soarta a doi iudei, Ahab și Sedechia, care profetesc în numele Domnului (Ieremia 29:21-22). Ieremia vestește că cei doi bărbați vor fi dați în mâinile regelui Babilonului „și acela îi va omori înaintea ochilor voștri” (Ieremia 29:21).

Ca urmare a acestei scrisori, Ieremia își atrage reproșurile unui anume Șemaia, un exilat din Babilon. El îi va scrie preotului Sofonie din Ierusalim, cerându-i să îl închidă pe Ieremia, deoarece le cere exilaților să nu se mai gândească la o întoarcere rapidă în Ierusalim³⁶. Aflând de acestea Ieremia îi anunță, pe cei din capitala babiloniană, că soarta lui Șemaia nu va fi una favorabilă (Ieremia 29:29-32).

32 Th. Römer, Jérémie, în Th. Römer, J. D. Macchi et Ch. Nihan (éd.), *Introduction...*, p. 432.

33 Th. Römer, *Jérémie...*, p. 432.

34 Th. Römer, „La conversion” du prophète Jérémie à la théologie deutéronomiste. Quelques enquêtes sur le problème d'une rédaction deutéronomiste du Livre de Jérémie, în A. H. W. Curtis/Th. Römer (éd.), *The Book of Jeremiah and Its Reception* (BETL 128), Leuven, University Press, 1997, pp. 27-50.

35 R. E. Brown et alii, *Introducere...*, p. 271.

36 J. Briand, *Le livre*, p. 51.

Îndemnul lui Ieremia, în scrisoarea către cei exilați din Babilon, a fost folosită de Fericitul Augustin ca justificare a rugăciunilor pentru conducătorii politici. Când pacea domnește într-o țară Biserica înflorește. Pacea seculară favorizează pacea Bisericii. De asemenea Augustin vede în figura regelui Iehonia, exilat în Babilon, o prefigurare a lui Hristos, care nu a fost acceptat de evrei, ca Mesia. Așa cum regele iudeu a fost surghiunit printre neamuri, la fel Evanghelia lui Iisus s-a răspândit printre păgâni, aducând rod îmbelșugat³⁷.

4. Diaspora egipteană, atitudine revizuită, drepturi fundamentale

Serviciile de securitate babiloniene și-au informat superiorii despre atitudine filo-babiloniană a lui Ieremia. Ca atare el s-a bucurat de un tratament favorabil din partea cuceritorilor. Luat prizonier și dus la Rama, Ieremia este eliberat de Nebuzaradan, comandantul șef al armatei babiloniene³⁸.

Profetului i s-a oferit posibilitatea de a alege între a pleca în exil și a rămâne acasă. El se hotărăște să rămână, deși ar fi beneficiat de un regim binevoitor, dacă s-ar fi dus în Babilon.

Ierusalimul va fi transformat în ruine, iar evreii rămași se stabilesc la Mițpa, sub conducerea lui Ghedalia, numit guvernator de babilonieni. Ghedalia va fi ucis de un prinț iudeu, iar evreii rămași, de teama represaliilor, se vor îndrepta către Egipt. Desigur că, în acest context nefavorabil, Ieremia și Baruh nu au altă variantă, decât să plece și ei în Egipt³⁹.

Aici, la Tahpanes, profetul își avertizează conaționaliile că Domnul îl va trimite pe robul său Nabucodonosor și în Egipt, pentru a duce la îndeplinire judecata (Ieremia 43:8-13).

Ieremia a crezut mereu că Nabucodonosor a primit, din partea Domnului, sarcina de a governa întreg Orientul Apropiat⁴⁰. Referințele la Egipt sunt reluate, chiar dacă se raportează la date istorice din 605, atunci când, la Carchemiș, babilonienii vor repurta o mare victorie.

37 *Septuaginta 6/ I*, Iași, Editura Polirom, 2011, p. 502.

38 S.J. Schultz, *Călătorie...*, p. 421.

39 S.J. Schultz, *Călătorie...*, p. 422.

40 R. E. Brown et alii, *Introducere...*, IV, p. 307.

În exil fiind, Ieremia îl povățuiește pe Baruh (45) să nu deznădăjduiască, ci să caute să înțeleagă și să prețuiască viața, care este darul lui Dumnezeu⁴¹.

În profețiile împotriva neamurilor (Ieremia 46–51) reproșurile sunt îndreptate și asupra zeilor acestor popoare – Kemoș, Milcom și Apis – ,care sunt neputincioși în fața greutăților istorice⁴². Iată ironia la adresa Egiptului: „Ce? Apis a fugit? Cel puternic al tău a căzut? Da, fiindcă Domnul l-a lovit.” (Ieremia 46:15).

Critica îndreptată împotriva zeilor păgâni este destinată punerii în evidență a puterii Dumnezeului lui Israel. El singur are un plan, care se realizează în istorie (Ieremia 49:20).

Descoperim, în aceste profeții împotriva neamurilor, și cuvinte în care se vorbește despre mântuirea lor. Pentru Egipt, acolo unde există o numeroasă comunitate evreiască, mesajul este de speranță: „Dar după aceea Egiptul va fi iarăși locuit, ca în zilele de altă dată, zice Domnul” (Ieremia 46:26b).

Promisiunea de restaurare va fi repetată și pentru alte popoare (48:47; 49:6,39).

Profetul și cei care i-au adunat la un loc profețiile, pentru a le așeza în canonul scripturistic, vor să sublinieze – privitor la Egipt – voința de mântuire, pe care Domnul o are pentru celelalte popoare.

Pentru că a fost o țară primitoare, Egiptul nu este exclus din planul lui Iahve. Chiar și atunci când îl pedepsește, El o face cu moderație. Domnul vrea să îndepărteze pe Egipt de la rău. Judecat pentru păcatele sale, Egiptul va fi totuși părtaș la mântuire⁴³.

Concluzii

Profetul Ieremia a trăit în vremurile cele mai tulburi ale regatului lui Iuda. Confruntat cu o opoziție vehementă din partea conducătorilor țării, a preoților de la Templu și chiar a familiei sale, profetul găsește resurse nebănuite să-și transmită mesajul, plin de încredere, în Iahve. Dreptul natural și-l reevaluează atât el cât și urmașii săi. Exilaților din Babilon le scrie o epistolă

41 A. Ridouard, *Jérémie...*, p. 98u.

42 J. Briend, *Le livre...*, pp. 58-59.

43 Xavier Léon-Dufour, *Vocabular de Teologie biblică*, București, Editura Arhiepiscopiei R. Catolice, 2001, p. 194.

dătătoare de speranță. Din mesajul ei se vor hrăni veacuri la rând evreii de pretutindeni. Valabilitatea îndemnurilor din Ieremia 29 se reactualizează peste veacuri și devine pilduitoare pentru Biserica noastră, iar drepturile obținute vor fi model pentru întregi generații.

Chiar departe de pământul natal, un credincios de oriunde și de oricând, își poate găsi echilibrul sufletesc, dacă are credință statornică. Dumnezeu „exportabil” al lui Ieremia depășește veacurile și statornicește echilibrul spiritual în omul modern. Atât credinciosul de acasă, cât și credinciosul din diasporă supraviețuiesc prin omenie, dreptate, credință și moralitate-drepturi și obligații paradigmatic.

Bibliografie

- Bogaert, Pierre-Maurice (éd.), *Le livre de Jérémie. Le prophète et son milieu. Les oracles et leur transmission*, Bibliotheca Ephemeridum Theologiarum Lovaniensium 54, Leuven, Peeters, 1997.
- Bourguet, Daniel, *Des metaphores de Jérémie*, 9 (Études Bibliques), Paris, Gabalda, 1987.
- Briend, Jacques, *Le livre de Jérémie*, Cahiers Évangile (40), 1982.
- Brown, Raymond E., Fitzmyer, Joseph A., Murphy, Roland E., *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol.III, Istoria deuteronomistă, Galaxia Gutenberg, 2011.
- Dimont, Max I., *Dumnezeu, evreii și istoria*, București, Hasefer, 1997.
- Küng, Hans, *Iudaismul*, București, Hasefer, 2005.
- Philippe, Rouillet et Denis, Müller (éd.), *Jérémie, un prophète en temps de crise, coll Essais Bibliques*, Genève, Labor et Fides, 1985.
- Ridouard, André, *Jérémie, l'épreuve de la foi*, Paris, Cerf, 1983.
- Römer, Th., „La conversion du prophète Jérémie à la théologie deuteronomiste. Quelques enquêtes sur le problème d'une rédaction deuteronomiste du Livre de Jérémie”, în A.H.W.Curtis/Th.Römer (éd.), *The Book of Jeremiah and Its Reception*, (BETL 128), Leuven, University Press, 1997.
- Römer, Th., Jérémie, în Th.Römer, J.-D. Macchi et Ch. Nihan (éd.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève.
- Römer, Thomas, *Discours de Jérémie*, Aubonne (Suisse), Éd.du Moulin, 1992.
- Schultz, Samuel J., *Călătorie prin Vechiul Testament*, Oradea, Cartea Creștină, 2001.